

Transformació i revitalització social

Dinàmica social i cohesió

Montserrat Mestres i Angla

Fer una valoració de l'impacte del PIRNA en la transformació i revitalització social no és, d'entrada, fàcil. Durant els anys que s'ha estat treballant s'han fet moltes coses, algunes d'importants, que han ajudat de manera decisiva a arribar on som, a fomentar la cohesió social i evitar, en gran mesura, el conflicte i la fractura social. Ara bé, cal valorar, també, si han estat suficients, si l'enfocament ha estat l'adequat, i què podem millorar.

En primer lloc, podem fer un breu repàs de quina era la hipòtesi de partida i les accions en el camp social que el PIRNA s'havia proposat en els seus inicis. A l'any 2001 teníem un barri envellit, amb forces necessitats socials. Començava a preocupar l'impacte de la immigració a la zona. Recordo que en aquells moments parlàvem que quan a Manresa passéssim del 6 o 7% de nousvinguts podrien aparèixer de forma manifesta conflictes socials, i cal recordar que actualment superem el 15%. El percentatge d'infants i joves era baix, però a causa del context familiar i social del barri, generaven gran preocupació per part de serveis socials, era un col·lectiu amb necessitats d'intervenció.

En aquesta línia, el PIRNA va fer un gran pas, perquè va preveure la necessitat de coordinació amb serveis socials, i d'incloure objectius i accions socials. Ara bé, aquestes aportacions quedaven subjectes a una hipòtesi de partida que, al meu entendre, no ha estat del tot encertada. La hipòtesi era que la intervenció en l'espai públic portaria, per si mateixa, una revitalització poblacional. Ajudaria a canviar la fisonomia humana del barri, ajudaria a prefigurar una diversitat en la població que trencaria amb l'estigmatització que en aquells moments hi havia. Això no ha estat així. La hipòtesi és que la intervenció en l'espai públic és una condició necessària, m'atreviria a dir imprescindible, per a la revitalització poblacional i econòmica del barri, però no suficient. És una condició que ajuda en gran manera a la salubritat i millora de les condicions de vida col·lectives, cert, però es queda curta. Ha d'anar acompanyada d'altres mesures, i aquestes s'han de realitzar no solament des de la coordinació d'actuacions fragmentades, sinó amb una visió de treball en xarxa, de sumar esforços, d'evitar duplicitats, i molt dià-



Carrer Vallfonollosa

leg i objectius compartits. Requereix, d'entrada, molt respecte i interès per la singularitat tècnica de cadascun, perquè el projecte ha de ser sentit com a únic per tots els que hi intervenen, ha de ser el projecte de tots, sense subordinacions. I per canviar i revitalitzar el sector des del punt de vista poblacional calen també altres mesures. Per exemple, la intervenció ferma en l'habitatge, en les condicions físiques dels actuals habitatges en el seu interior. Com també cal una intervenció conscient i planificada de com dinamitzar-ho econòmicament a través del comerç o d'altres activitats que s'hi puguin generar.

Podem repassar els objectius socials que ens vàrem proposar en aquells moments, que responien a quatre línies d'actuació –Habitatge, Gent gran, Immigració, Infància i adolescència– i tots els projectes o accions que s'han realitzat durant aquest temps. Podem veure que han estat nombroses, i pel que fa als resultats, podem estar-ne contents, perquè s'ha avançat molt. És més, alguns projectes, com Espai Jove –que es va iniciar amb la col·laboració de Càritas–, com el projecte de Joves Nucli Antic –que es porta a terme a través de Creu Roja–, o les accions que es realitzen a l'AV de les Escodines, o la ludoteca mateix, han estat, i continuen sent, imprescindibles no solament per pal·liar necessitats que tenim, sinó com una gran aportació a la cohesió social, perquè realitzen una tasca preventiva de primer ordre. Sense aquests projectes i aquesta intervenció segurament avui tindríem un nivell de conflicte amb menors i joves elevat, i no ha estat així.

I passem a la situació actual. En aquests moments tenim diferents operadors socials al Nucli Antic i una bona colla d'accions: l'Ajuntament, amb l'equip d'atenció social bàsica al barri, projectes importants d'orientació, formació i inserció laboral com el Projecte Dinamo, l'Espai Jove, etc. Tenim a Càritas, que fa una important feina d'atenció social immediata, però també de prevenció i formació a través d'una important xarxa de voluntaris. Tenim a Creu Roja, que gestiona projectes de gran interès com la ludoteca o el projecte Joves Nucli Antic. Tenim l'Associació de Veïns de les Escodines, amb el seu projecte de Pol de Cultura, amb un munt d'activitats com l'Aula del Coneixement, el Punt Òmia, els tallers, i altres serveis com el punt d'atenció i servei de mediació, etc. Com veiem, un ventall de gent que hi treballa i d'accions importants que s'hi realitzen.

Ara bé, malgrat l'esforç, ens trobem davant una situació social difícil que tendeix a agreujar-se. Dins el Nucli Antic podem trobar percentatges de població estrangera altíssims, que poden arribar en alguns barris a més del 40%. Aquest fet suposa, d'entrada, un entrebanc per avançar en fer una societat diversa i plural que eviti guetos estigmatitzats. I ens trobem en uns moments de crisi econòmica que repercuteixen fortament en l'economia de moltes famílies treballadores i humils de la zona, o pensionistes, la qual cosa desemboca en un augment de la demanda de suport i ajudes socials. Què podem fer davant d'això?

Sense pensar ni creure que existeixen solucions màgiques, m'atreveixo a fer diverses propostes. Al meu entendre, tot i les dificultats, tenim una oportunitat de millo-

rar, a partir del potencial de gent i de coses que es fan. Disposem d'efectius que ja existeixen i, segurament, podem rendibilitzar, i aquesta és una riquesa de partida que no podem menysvalorar. Algunes d'aquestes propostes les podem sintetitzar en:

1. Elaboració d'un nou PIRNA, o reformulació del que tenim però a més llarg termini. Una reformulació que voldria dir passar del treball coordinat al treball en xarxa, més compactat. Això implica disposar d'un equip directiu multidisciplinari, amb un lideratge clar des del punt de vista polític però també tècnic. Cal un director tècnic del PIRNA, amb dedicació en temps per poder articular l'equip i els actors que hi intervenen, i amb un perfil també multidisciplinari.
2. Marcar objectius més operatius, amb indicadors que siguin clars i avaluables. Els objectius que es van marcar el 2001 són massa genèrics i interpretables.
3. Incidir amb força en dos vessants: Habitatge i Dinamització econòmica. Cal fer replantejos seriosos en el tema de l'habitatge, més enllà dels que ja s'han estat realitzant –s'ha corregut força camí en aquesta línia en els últims dos anys– per millorar tant l'accés com les condicions interiors dels habitatges actuals. També és necessari un diàleg amb els inversors al barri vell, siguin els magribins que obren comerços o els qui han optat per obrir-hi bars i restaurants, però alhora també plantejar-nos possibilitats de noves activitats i com aconseguir que hi vinguin.
4. Calen més recursos socials, però abans de res, és necessari passar de la coordinació al treball en xarxa. Un treball amb diàleg permanent de tots els actors que hi intervenen, en què sapiguem posar-nos d'acord, valorar l'altre, i sumar esforços. En una paraula, objectius comuns i fracassos i èxits compartits, sense mirar-nos sempre només a nosaltres mateixos. I una actitud col·laboracionista amb l'Administració des de les entitats, i alhora oberta i dialogant des de l'Administració cap a les entitats. Perquè tots volem el mateix.

Aquests són alguns suggeriments de futur. Hem fet molt, però certament, encara queda molt per fer. I entre tots segur que podem.

Montserrat Mestres i Angla

Cap del Servei d'Educació, Serveis Socials i Salut
Ajuntament de Manresa